І чужому научайтесь,
І свого не цурайтесь . . .
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City 3, N. J.
HEnderson 4-0237
HEnderson 4-0807
УНСоюз: HEnderson 5-8740
— Тел. з Ню Йорку: —
BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXXI. Ч. 122. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 2-го ЛИПНЯ 1964 10 ЦЕНТІВ — 10 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, JULY 2, 1964 No. 122. VOL. LXXI.

ЗАКОНОПРОЄКТ ПРО ГРОМАДЯНСЬКІ ПРАВА ГОТОВИЙ ДО ГОЛОСУВАННЯ

Вашингтон. — 30-го червня Палатна Комісія Правил схвалила більшістю 10-ох до 5-ох голосів ту змінену редакцію законопроєкту про охорону громадянських прав, яку прийняв 19-го червня Сенат. Ця Комісія висилає цей проєкт до повної Палати Репрезентантів з пропозицією прийняти без змін сенатську версію законопроєкту, щоб до 4-го липня міг підписати закон президент Джансон. Палата прийняла була урядовий проєкт в цій справі ще 10-го лютого, в Сенаті зроблено в цьому проєкті коло 80 змін, але в основі змінений Сенатом законопроєкт не має важливіших змін, і тому прихильники цього проєкту в Палаті легко зможуть його прийняти, коли тільки він з'явиться в повній Палаті. Проти відіслання цього проєкту до Палати голосували 4 південні демократи, що є членами Комісії Правил, та один республіканець із Каліфорнії — конгресмен Аллен Смит. Голова цієї Комісії конгресмен демократ із Вірджінії Говард В. Смит є завзятим противником цього проєкту і він ніколи не переслав би його до Палати. Тому більшість Комісії мусіла користати з регуляміну Комісії та ухвалою змусити голову до того, щоб переслав законопроєкт до Палати. Повна Палата зможе голосувати над законопроєктом в четвер 2-го липня. Передбачені тільки одногодинні дебати перед голосуванням. Якщо Палата закінчить працю над цим законопроєктом в четвер 2-го липня, то президент Джансон зможе його підписати ще ввечері в четвер, або в п'ятницю, і то при безпосередній телевізійній передачі з Білого Дому. Голова Комісії Правил Смит, бачачи, що він не зможе припинити рішення більшости, сказав таке: „Я розумію, що члени Комісії є під сильним натиском і хотіли б вирішити цю справу ще сьогодні. Але хотів би сказати, що я є проти того, щоб цей проєкт висилати коли небудь до Палати". Конгресмен Говард Смит твердив, що більшість членів Комісії діє незгідно з регуляміном, коли не дає часу на те, щоб перевести дебати над зміненим в Сенаті законопроєктом. Треба пригадати, що Палата прийняла була свою редакцію цього проєкту більшістю 290 до 130-ох голосів. Сенат поробив численні зміни, але такі, що їх палатна більшість може прийняти, бо під час дебат в Сенаті сенатські провідники були в контакті з палатними провідниками обидвох партій.

Скрентон називає Ґолдвотера іґнорантом, Ґолдвотер відкидає пропозицію дебат із Скрентоном

Ноксвілл, Теннессі. — Губернатор Вілліям В. Скрентон, промовляючи в столиці електрівні долини Теннессі, пригадав присутнім, що Ґолдвотер колись пропонував, щоб продати цю публічну електрівню приватним особам, і то хоч би тільки за один долар. Скрентон сказав, що не може бути чогось більше безглуздого, як цей плян Ґолдвотера, щоб позбутися федеральної електрівні, щоб приватні люди мали на ній збагачуватися та збільшувати ціну за електричний струм. Скрентон пригадував виборцям проєкт Ґолдвотера, щоб соціяльне забезпечення було збудоване на добровільній базі, а також і те, що арізонський сенатор є проти допомоги фармерам. Сенатор Ґолдвотер назвав плян Скрентона спільно дебатувати з ним — „безглуздим", бо він міг би публічно змагатися з партійним противником, а не з членом своєї власної партії.

Неділя 19 липня буде Українським Днем на Світовій Виставці

Ню Йорк. — Короткий час залишився до неділі 19-го липня, коли на Світовій Виставці увесь день буде присвячений Україні. До цього дня вже з рік готуються різні українські мистецькі ансамблі Ню Йорку й околиць. Головні виступи відбудуться у велетенському павільйоні „Сінґер Бовл", на 16 000 глядачів. Український День на Світовій Виставці розпочнеться у Ватиканському Павільйоні о 11-ій год. перед полуднем українською католицькою Службою Божою, в присутності Їх Ексцеленції Кир Йосифа Шмондюка. Потім о 3:30 по пол., в „Сінґер Бовл" розпочнеться Український Концерт, у якому візьмуть участь: Капеля Бандуристів ім. Т. Шевченка, під диригуванням Івана Задорожного, 10 вибраних дівчат з показом стилевої української народної ноші, яку готують українки в Дітройті, — з різних сторін України, а також Танкова Група балетмайстра Вадима Сулими. В Українському Концерті, зокрема в показі ноші, братиме участь панна Мішел Метрінко — з титулом Міс Америки на 1964 рік. Увечері, о 7:30, в тому ж велетенському павільйоні „Сінґер Бовл" відбудеться найголовніша частина Українського Дня на Світовій Виставці. Там будуть показані „Сцени з українського життя", за лібретто Л. Полтави, у виконанні хору „Думка" і симфонічної оркестри під диригуванням І. Задорожного великої Балетної Групи під керівництвом балетмайстра В. Сулими, з Водієм — актором Василем Шустом, який пов'язуватиме всі сцени відповідними ремарками для американських глядачів. Український День на Світовій Виставці відбудеться під патронатом УККА. Вступ вільний, після звичайної оплати вступу на виставку. Слідкуйте за докладнішими повідомленнями.

В АМЕРИЦІ

● **Колишній президент Д. Д. Айзенгавер заявив**, що він є невтральний у змаганнях республіканських претендентів на номінацію на президентського кандидата, але його родина є поділена в цій справі. Його син Джан і його молодший брат Мілтон, підтримують губернатора Вілліяма Скрентона, а його брат Едґар є прихильником Ґолдвотера.

● **Панна Гелен Келлер** в Істоні, Коннектикат, дістала побажання від президента Джансона з приводу 84-річчя з дня народження. Ця глуха й сліпа жінка почувається добре і, по змозі, продовжує свою гуманітарну працю в Американській Фундації для сліпих.

● **Демократична Номінаційна Конвенція** почнеться 24-го серпня в Атлантик Сіті, Н. Дж., і триватиме три дні. Третього дня Конвенція 5.152 делеґати та їх заступників мають найменувати президента Джансона на президентського кандидата. В рямках Конвенції відзначать народини президента Джансона, який вибере собі когосьона віце-президента, а Конвенція цей вибір затвердить.

Айзенгавер і Ніксон промовлятимуть останні на Республіканській Конвенції

Сан Франсіско. — Голова Республіканського Крайового Комітету Вілліям Е. Міллер заявив на пресовій конференції, що колишній президент Айзенгавер і колишній віце-президент Ричард М. Ніксон виголосять останні свої промови перед самою номінацією республіканського кандидата. Це станеться 14-го липня, у вівторок, в другому дні Конвенції. Головну промову на Конвенції виголосить ореґонський губернатор Марк О. Гетфілд. Його промова має тривати тільки півгодини. Він любить говорити без написаного тексту промови. Найцікавішим днем на Конвенції буде середа 15-го липня, коли буде виголошена номінаційна промова, що має тривати одну годину, та 4 додаткові промови, по дві для кожного кандидата, а крім того демонстрації в користь тих осіб, що їх зголосять як кандидатів. Постійним головою Конвенції є сенатор із Кентаки Трустон Б. Мортон, який сподівається, що голосування закінчиться в середу, а в четвер можна буде вибрати кандидата на віце-президента.

Роберт Кеннеді радо кандидував би разом із Джансоном

Ню Йорк. — Головний прокуратор Роберт Ф. Кеннеді заявив в інтерв'ю з представником „Нюзвіку", що він радо кандидував би на становище віце - президента, коли б його собі вибрав президент Джансон. Він погодився б бути секретарем оборони, державним секретарем або амбасадором до Москви. Роберт Кеннеді знає, що коли б він кандидував разом із Джансоном, то демократичний список втратив би дещо голосів в південних стейтах, але зате він був би популярний в північних районах. Головний прокуратор заявив був давніше, що він не думає старатися про те, щоб його найменували на демократичного кандидата на сенатора, щоб здобути той пост, про який старатиметься теперішній нюйоркський сенатор республіканець Беннет Б. Кітінґ. На це рішення мав вплинути нещасливий випадок його молодшого брата сенатора Едварда Кеннеді який лікується внаслідок зломання хребта в летунській катастрофі. Роберт Кеннеді є найстаршим в родині і його обов'язком є дбати про всю родину. Демократи мусітимуть шукати такого кандидата, який міг би перемогти впливового республіканця — Кітінґа.

На зборах демократів у Ню Йорку критикували сучасний іміґраційний закон

Ню Йорк. — На зборах демократів, що відбувалися в Національному Демократичному Клюбі в Ню Йорку, керівник грецької секції Ґреґорі Лаґакос та інші промовці виступили з гострою критикою сучасного іміґраційного закону ЗДА. Зокрема Лаґакос заявив, що національно-расовий підхід у допущенні нових іміґрантів до ЗДА є цілковито хибний. Промовець вказав, що за минулорічною іміґраційною квотою допускалось до поселення у цій країні 156,987 іміґрантів з усіх країн світу. Але квота для англійців та ірляндців становила 65,361 особу, а в той же час для греків — лише 308 осіб для китайців — тільки 100 осіб. Критикуючи іміґраційний закон, який вносить расову і національну дискримінацію, представник китайців подав що упосліджувані за тим законом, наприклад, американці китайського походження — мають у цій країні найменше злочинів з-поміж інших етнічних груп і найменше їх користає з добродійних фондів.

Ще можна набути спеціяльне вашинґтонське видання „Свободи"

СВОБОДА SVOBODA
DWIGHT D. EISENHOWER UNVEILS MEMORIAL TO TARAS SHEVCHENKO IN THE NATION'S CAPITAL
BARD OF UKRAINE AND UNIVERSAL CHAMPION OF FREEDOM HONORED ON 150th ANNIVERSARY

Фотокопія (поменшена) першої сторінки великого 32-сторінкового спеціяльного вашинґтонського видання „Свободи".

Спеціяльне, 32-сторінкове вашинґтонське видання „Свободи", що появилося з датою суботи, 27-го червня 1964 р. з нагоди величавих урочистостей відкриття пам'ятника Тарасові Шевченкові в столиці Америки, ще можна набути в Адміністрації „Свободи" безпосередньо, або за посередництвом місцевих українських книгарень. Це спеціяльне видання „Свободи", що має 24 сторінки англійською і 8 сторінок українською мовами, містить багатющий матеріял про Кобзаря України та про пам'ятник йому у Вашинґтоні і назавжди залишиться не тільки джерелом багатющих інформацій, але й вартісною пам'яткою того історичного дня. Ціна числа — 25 центів. Якщо його замовляється через пошту, треба долучити додаткових 5 центів на покриття поштових видатків. Коли ж хто замовить чотири або більше примірників, тоді поштові видатки покриває сама „Свобода".

Греція рада мати Францію за посередника у справі Кіпру

Париж. — Грецький прем'єр Георг Папандреу був на 50-хвилинній авдієнції у французького президента Шарля де Ґоля, після чого він дав зрозуміти на пресовій конференції, що Греція радо прийняла б Францію у ролі мирового посередника в справі Кіпру. Однак становище Франції буде відоме щойно після того, як де Ґоль говоритиме також з турецьким прем'єром Ізметом Іноні, що мало статися 1 липня ц. р. Міністри закордонних справ Греції і Туреччини товаришили своїм прем'єрам у тих розмовах. Проте Папандреу ствердив, що грецьке і турецьке становище покищо діяметрально протилежні: Греція визнає принцип, що доля Кіпру залежить від волі більшости талошнього населення, яку становлять греки, і що Кіпр повинен бути прилучений до Греції, — а Туреччина погрожує у тому випадку війною і погоджується на прилучення Кіпру до Греції тільки під тою умовою, що Кіпр буде поділений і турецька його частина буде приділена до Туреччини, — на що ніяк не погоджуються греки. Мировий посередник від Об'єднаних Націй Сакарі Тумійа урядуватиме в Женеві. Він має вирішити, чи приявність постійного репрезентанта ЗДА в його головній кватирі може допомогти справі. Президент Джансон обрав такого представника в особі Діна Ачесона.

Хрущов „ущасливлює" норвежців своїми відвідинами

Осльо. — Нікіта Хрущов прибув в минулий понеділок 29 червня до Норвеґії із Швеції на 5-тиденні відвідини. Норвеґія — це третій етап подорожування по Скандинавії — після Данії і Швеції. Норвеґія, як і Данія, є членом Атлантійського Союзу (НАТО) і Хрущов поспішив заявити на вступі, що він, як і в Данії, не думає перемовляти Норвеґію, щоб вона зреклася свого членства в НАТО. На бенкеті в честь „дорогого гостя, норвежський прем'єр Ейнар Ґерґардзен підкреслив що ці відвідини Хрущова — це ревізита відвідин Ґерґардзена в СССР в листопаді 1955 року. Норвежська преса і громадянство не цікавляться Хрущовим. Під час приїзду Хрущова у порті в Осльо було несповна 3.000 осіб, які мовчки придивлялись, як Хрущов, його дружина Ніна і почет висіли з совєтського корабля „Башкірья". Поліціянтів було менше, як у Швеції, а все ж — Хрущов завжди був окружений поліцією і агентами. Під час бенкету Хрущов розговорився на тему своїх внутрішньо-партійних противників: Булґаніна схарактеризував, як „бухгалтера", який не розумівся на міжнародній політиці, Маленкова назвав „м'яким чоловіком" без відваги рішень, а про Молотова і Каґановіча сказав, що про них „також подбали". Маленков, мовляв, є тепер директором електрівні, яка настільки завтоматизована, що „сама працює без потреби керівництва".

● **Представник Кенії в Об'єднаних Націях** поскаржився на „брутальність" нюйоркської поліції, яка ніби побила трьох ґанських студентів, взявши їх нібито за американських неґрів. Нюйоркська поліція твердить, що ті ґанські студенти вийшли п'яними з шинку і що вони першими заатакували поліціянтів. Ґанці твердять, що їх побито перед їх арештуванням і після того.

НА СОЮЗІВЦІ В НАЙБЛИЖЧУ СУБОТУ ПОЧИНАЄТЬСЯ ВАКАЦІЙНИЙ СЕЗОН, ХЛОП'ЯЧИЙ ТАБІР УЖЕ ПОЧАВСЯ

Марта Кокольська

Союзівка, Керґонксон, — В найближчу суботу, в найбільше американське національне Свято Незалежности 4-го липня, на цій ще більше розбудованій і ще краще влаштованій оселі Українського Народного Союзу в Кетскильських горах почнеться формально і фактично цьогорічний літній вакаційний сезон — інформують Данило Слободян і Володимир Квас, управителі цієї оселі. Того ж дня ввечорі вже відбудеться велика культурна імпреза з виступом нашої оперової співачки Марти Кокольської з ню-йоркської міської опери та виступами наших письменників фейлетоністів Івана Керницького-'Кера і Миколи Понеділка. По концерті, як і в мин. сезонах, буде забава-танці на великій площадці „під зоряним небом Союзівки" — як це вже звикли окреслювати. В неділю, як звичайно, буде перед полуднем Богослуження в новозбудованій каплиці, що його також і цього року відправлятиме вже традиційний вакаційний душпастир Союзівки, всч. о. Лубомир Гузар. Тим часом, уже попередньої неділі почався на Союзівці табір для хлопців, що його цього року веде одна з найбільш кваліфікованих наших виховниць, пані Аполлонія Кинш. Хлоп'ячий табір триватиме до 18-го липня, а вже 19-го липня почнеться таборування для дівчат під проводом другої нашої кваліфікованої виховниці, пані Оксани Луцької. Упродовж цього тижня, безпосередньо перед початком сезону, Союзівка мала приємність гостити в себе багатьох учасників величавих урочистостей відкриття пам'ятника Тарасові Шевченкові у Вашинґтоні минулої суботи, зокрема з віддалених околиць які скористали зі свого побуту на сході Америки, щоб відвідати й цей український осередок, що має свій пам'ятник Шевченкові, поставлення і відкриття якого кілька років тому було великою заохотою та своєрідною „ґенеральною пробою" до поставлення і відкриття пам'ятника Кобзареві України в столиці Америки. Між відвідувачами Союзівки цього тижня були ВПреосв. Владика Мстислав, гість з Парижу ред. Олег Штуль, д-р Денис Квітковський з Дітройту та багато інших.

У „СВОБОДІ" БУДЕ ДВІ ПОВНІ СТОРІНКИ ІЛЮСТРАЦІЙ З ВІДКРИТТЯ ПАМ'ЯТНИКА ШЕВЧЕНКОВІ У ВАШИНҐТОНІ

„Свобода", що друкуватиметься у найближчий понеділок з датою вівтірка, 7 липня, матиме дві додаткові сторінки оригінальних ілюстрацій з відкриття пам'ятника Тарасові Шевченкові у Вашинґтоні в суботу, 27-го червня ц.р. Фотознімки виконав кореспондент-фотограф „Свободи" п. Старостяк, як також деякі інші співробітники-фотографи „Свободи". На ілюстраціях в багатьох подробицях задокументовано як самі величні урочистості відкриття пам'ятника, так і багатолюдного парадного походу та різних імпрез, що були влаштовані з цієї нагоди.

КОНҐО, ПІСЛЯ ВІДКЛИКАННЯ ВІЙСЬКА ОН, В ОБЛИЧЧІ НОВОГО ХАОСУ

Об'єднані Нації. — З днем 30 червня ц. р. залишив Конґо останній вояк міжнародного війська Об'єднаних Націй, висланого туди чотири роки тому, коли-то буквально через день після проголошення державної самостійности Конґа — збунтувалось конґолійське військо, почало грабувати й насилувати, і молодій державі грозила повна катастрофа. Хоч утримання кругло 20.000-го експедиційного різнонаціонального корпусу Об'єднаних Націй було найдорожче з усіх операцій Об'єднаних Націй і хоч та місія тривала чотири роки, проте тепер знову настала небезпека нової анархії й хаосу в Конґо. Вправді генеральний секретар Об'єднаних Націй У Тант у своєму звідомленні ствердив значну поправу тамошньої ситуації в порівнянні з початковим періодом, коли туди прибула місія ОН, проте він заявив водночас, що ця ситуація в Конґо „не є надто обіцююча". У Тант перестеріг, що якщо конґолійські керівні чинники не виявлять відваги, ширини погляду та не знайдуть підтримки від народних мас, то може прийти там „розвал і руїна". У Тант вказав конкретно на дві передумови переборення теперішньої кризи: швидка реорганізація місцевої армії, з переведенням вишколу однаково рядового війська, як старшинського корпусу і швидке осягнення порозуміння між провідниками найбільших конґолійських племен, що їх етнічні кордони покриваються більш - менш з кордонами тамошніх адміністраційних провінцій. Саме тепер переводяться розмови між різними конґолійськими провідниками, між якими є й недавній президент провінції Катанґи Мойсе Чомбе, що вернувся з добровільного заслання з Европи, куди він виїхав після здавлення його сецесіоністичного самостійницького руху. Перебування у лісах і сусідніх африканських країнах тисяч його колишніх наємних вояків вказує на можливість відновлення сецесіоністичного руху в Катанзі. Водночас — поширюється підтримуване комуністами повстання в двох інших провінціях, Ківу і Квілю, а державне військо, вислане проти повстанців, просто розлетілось. Конґолійський уряд Сиріля Адулі зголосив димісію. Президент Касавубу доручив йому тимчасове ведення справ, поки буде створений новий уряд для переведення виборів в Конґо. Не є виключене, що Мойсе Чомбе, який має великий авторитет серед конґолійців, стане новим прем'єром тієї країни, одної з найбільших і потенційно найбагатших в Африці. У Тант ствердив офіційно у звіті до Ради Безпеки ОН, що всі лиха тієї країни прийшли з того, що вона не була підготовлена до власної державности.

Австралія перестерігає Індонезію проти провоковування війни за Маляйзію

Об'єднані Нації. — Австралійський прем'єр Роберт Мензіс, який тепер перебуває в Америці, у промові на обіді, що його в його честь влаштувало Американсько - австралійське Товариство, заявив, що Австралія готова поспішити з допомогою Британії, зобов'язаної боронити Маляйзію проти індонезійської аґресії. Роберт Мензіс висловився проти того, щоб натискати на Маляйзію, щоб вона обов'язково мирилась з Індонезією, бо — мовляв — не можна сприяти угодівству у відношенні до аґресора. Роберт Мензіс підкреслив, що світ не може байдуже придивлятися політиці індонезійського президента Сукарна, що проголосив був гасло „знищити Маляйзію", не маючи інших причин для такої політики, як тільки бажання відвернути увагу своїх громадян від внутрішніх господарських труднощів та зробити приємність комуністам. Австралійський прем'єр заявив теж повну солідарність Австралії з американською політикою у відношенні до Південного В'єтнаму. Прем'єр Маляйзії князь Абдул Рахман прибуде в другій половині липня до Америки на нараду з президентом Джансоном і генеральним секретарем Об'єднаних Націй.

Москва закидає Пейпінґові, що він не хоче міжнародного роззброєння

Москва. — Валеріян Зорін, совєтський віце-міністер закордонних справ і теперішній голова совєтської делеґації на міжнародній конференції роззброєння в Женеві, помістив статтю в „Ізв'єстіях" на тему роззброєння, в якій меньше оскаржує „західніх імперіялістів", що вони ніби не хочуть роззброєння, як радше закидає це комуністичному Китаєві. Зорін пише, що коли СССР бере участь в конференції роззброєння, то китайські комуністи називають це „плазування перед західніми імперіялістами", але коли вони, китайські комуністи, виступають з своїми проєктами на міжнародне роззброєння, то це в їхній пропаґанді називається „революційною боротьбою". Зорін прирівнює китайських комуністів до „найгіршого сорта аґресивних кіл Заходу", неґативно наставлених проти міжнародного роззброєння. Щодо Заходу, зокрема Америки, то Зорін найбільше критикує плян створення нової морської фльоти з атомовими ракетами та різнонаціональною залогою в рямцях системи НАТО. Зорін вважає, що цей плян доказує нехіть Заходу до роззброєння та згоду на атомове озброєння Західньої Німеччини, що найбільш озлоблює большевиків.

У СВІТІ

● **Голляндська княжна Ірина**, яка в квітні цього року вийшла заміж за еспанського князя Карльоса Ґуґо Бурбонського і з цього приводу попала в конфлікт з цілою своєю родиною, так, що ніхто з неї не був на її вінчанні у Римі, — відвідала вперше від того часу своїх батьків у Гаазі. Вона приїхала на святкування 53-ліття свого батька, чоловіка королеви Юліяни, князя Бернарда.

● **На летовищі у Сайґоні**, столиці Південного В'єтнаму, відбулася в минулу неділю парада прощання американського амбасадора Генрі Кебота Ладжа, який вернувся на постійне до Америки. Південно-в'єтнамський прем'єр, генерал Нґуєн Хан, несподівано вийняв і передав Ладжові шовковий в'єтнамський плащ, народний одяг, з відповідною шапочкою, та зодягнув в них Ладжа. Кількатисячна юрба в'єтнамців страшенне тішилася.

● **Папа Павло VI** посвятив великий новий рельєф з бронзи в соборі св. Петра у Римі, роботи скульптора Джіякомо Манзу. Цей рельєф зветься „Ворота до смерти" і зображує, як мертвих, багато різних святих і римських папів, включно з Іваном XXIII.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by Ukrainian National Association, Inc., 81-83 Grand Street, Jersey City, N.J. 07303

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provide for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J. 07303

Змагання за кандидата

Американський амбасадор в Південному В'єтнамі Ґенрі Кебот Ладж зрікся того свого становища і вернувся до Америки, щоб — формально — взяти участь в Резолюційній Комісії конвенції Республіканської партії 13 липня ц. р. в Сан Франсіско, але — фактично — щоб допомогти пенсильвенійському губернаторові Вільямові Скрентонові дістати призначення на республіканського кандидата на президента. Таким чином Ґенрі Кебот Ладж вже вдруге перебрав на себе місію перешкодити членові право-консервативного крила партії стати офіційним партійним кандидатом, себто потенціяльним президентом країни. В 1951/52 році, коли сенатор Роберт А. Тефт з Огайо мав найбільшу популярність серед республіканців і найбільші шанси дістати на конвенції номінацію на партійного кандидата, Ладж поїхав до Парижу і переконав генерала Д. Д. Айзенгавера, тоді головного команданта збройних сил НАТО, щоб той проголосив свою кандидатуру. Хоч Айзенгавер стояв далеко позаду Тефта щодо делеґатських голосів за вислідами стейтових правиборів, проте він виграв і номінацію на конвенції і — вибори.

Ладж і його прихильники сподіваються повторення цієї історії у відношенні до кандидатур сенатора Беррі Ґолдвотера і губернатора Вільяма Скрентона. Прихильники Ґолдвотера твердять, що він „розпоряджає" вже тепер 680 делеґатськими голосами, себто має їх більше, аніж потрібних для номінації 655 голосів. Однак насправді тільки 345-350 делеґатів на республіканську конвенцію є, за вислідами правиборів в їх стейтах і за тамошніми стейтовими законами, зобов'язані голосувати за Ґолдвотера, і то тільки в першому голосуванні. Зрештою, ті делеґати, що на них рахує Ґолдвотер, або самі заявилися його прихильниками, або зобов'язані голосувати тільки в першому голосуванні на свого так званого „фаворита-сина", звичайно стейтового губернатора чи сенатора, або просто належать до „невтральних", які рішатимуться щойно на конвенції. Отож Скрентон і його прихильники на чолі з Ладжом заходяться, щоб Ґолдвотер не дістав призначення зараз у першому голосуванні, бо рахують, що у дальших голосуваннях прихилиться на сторону Скрентона достаточно багато делеґатів, щоб внеможливити вибір Ґолдвотера та, з черги, обрати або Скрентона або „того третього", що репрезентуватиме золоту середину чи ліберальне крило Республіканської партії.

Отож річ не йде про особи, а про напрямки. Конкретно, сенаторові Ґолдвотерові, як колись згаданому вгорі сенаторові Тефтові закидають, що він сприяє радше ізоляціоністичній, як інтернаціональній політиці в закордонній ділянці; практично це не значить, що Ґолдвотер вирікся б міжнародних зобов'язань Америки, але він зревідував би відношення Америки до проблеми закордонної допомоги і вів би закордонну політику ЗДА куди незалежніше від їх союзників (спеціяльно Франції) та від ситуації на терені Об'єднаних Націй. Хоч, голосуючи проти закону про громадянські права, Ґолдвотер заявив, що він не є проти інтеґрації, а тільки проти примушування до неї людей федеральним законом, проте безсумнівно те його становище скріплює сеґреґаціоністів. Так само в соціяльно-економічній ділянці Ґолдвотер є за ту „тверду" політику, яка лякає головно зорганізоване робітництво.

Отож Ладж, один із провідників республіканців американського Сходу з його великими промисловими містами, є проти Ґолдвотера, речника середніх і західніх стейтів та консервативного Півдня. За два тижні рішиться той бій, важливий для майбутности Республіканської партії.

Божі робітники

Божими робітниками назвав Ісус Христос своїх служителів — служителів церкви. Євангелист Матвій у 9-й главі розповідає, як Спаситель, побачивши юрби втомленого, понурого народу, сказав: „Жнива великі, та робітників мало. Просіть, отже, Господа, щоб вислав робітників на свої жнива" (35-38). Папа Іван XXIII, звертаючи увагу на проблему священичих покликань, підкреслив: „Я переконаний, що душпастирювання є найбільш захоплюючою, є найкращою чинністю, що її може мати людина в житті". Покійний великий Митрополит Кир Андрей Шептицький сказав на цю тему: „Якби я мав голос грому, я вийшов би на найвищу гору й благав би Всевишнього, щоб Він поблагословив наш народ численними покликаннями до духовного стану".

Українські Церкви обох віровизнань затривожені тим, що немає достатньої кількости покликань до душпастирської праці, як і до черңечого стану. Священослужителі старішеї ґенерації відходять. Одночасно, наші громади жертвенно будують нові храми Божі по всіх країнах поселення українців за кордоном. Коли б наші церкви, в тому числі й новозбудовані та ті, що їх тепер будують, опинилися без українських священиків, без української мови, без проповіді рідною мовою — то тоді даремні наші зусилля й економічні жертви, бо й Ісус Христос навчав триматися свого. Матеріялізм, захоплення скороминучими матеріяльними вартостями, зменшення ідейности й ідеалізму у деяких громадян, як і зловісні прояви збайдужіння до національно - громадських справ чи прояви снобізму — напевно не сприяють збільшенню покликань для праці на Божій ниві. Не лише задуматись над цією проблемою, а й відповідно реаґувати треба вже тепер, бо час не їде на чумацькому возі, а летить на суперсонічних ракетах. В одному з листів з України, від старенького священика Української Католицької Церкви, який відбув 8 років сибірського заслання, було сказано, шляхом символів, велику правду: „Не дивіться нині лише на верхи дерев, зважайте, чи вже зіходять нові". Ворог постинав верхи дерев — видимі наші Церкви в Україні. Але тут, за океаном, він не може досягти до святинь. І не даремно наші Владики закликають наполегливо вивчати українську мову, плекати українського духа

Скільки може для рідної громади зробити сумлінний священик — бачимо з багатьох прикладів і з українських церков, і з інших народів та віровизнань. Проповідь Божого слова українською мовою для дитини там, де, як висловлюються діти, — „живе Бозя", себто у церкві, — це одна з кращих національних шкіл. Звернення українського священослужителя до сумління вірних — це один з найсильніших моральних законів. Проголошення християнських і національних постулятів з амвонів — це відзвук голосу Божого до вірних і через вірних. Втратити за кордоном свою церкву — означає зникнути, як національній спільноті. Тому справа душпастирських покликань це не лише справа наших Церков, наших Ієрархів. Уся українська спільнота, з найвищим почуттям відповідальности за своє майбутнє і відповідальности перед матір'ю Україною, має задуматись над цією ґрунтовною, першоосновною проблемою.

ПОХМУРА ЗАГАДКА ЛЕНІНА

Під таким заголовком політичний співробітник щоденника „Ди Крищіен Саєнс Монітор", Джан Ґюдж, помістив довгу й цікаву рецензію на чотири американські публікації про „божка" московсько - большевицької революції, Леніна. Стимулом до публікації аж чотирьох книжок про цього демона колишньої східньої (чи тільки східньої?!) Европи була обставина, що цього року минає сорок років з дня смерти цього світового палія, отже ряд американських видавництв на такий „висококультурний" лад склали „ювілейну данину" цій будь-щобудь історичній постаті.

Ось заголовки цих публікацій: Життя Леніна, автор Луїс Фішер (ціна 10 дол.); Ленін, примусовий революціонер, автор С. Т. Поссоні (ціна 7.50 дол.); Життя і смерть Леніна, автор Р. Пейн (ціна 8.50 дол.); Враження про Леніна, автор Анджеліка Балабаноф (ціна 5 дол.). Всі, крім останньої книжки — писані американцями, науково-публіцистичним стилем. Книга місс Анджеліки Балабаноф, видана Мишиґенським університетом, писана у формі спогадів очевидця, до яких авторка й належить. Перші три публікації, за словами Дж. Ґюджа, не мають нічого нового й ревеляційного, хоча всі ці автори дуже сумлінно опрацювали матеріял. Всі намагалися якнайбільш об'єктивно й основно змалювати біографію Леніна, але на цьому тлі дійшли вони до різких суперечностей.

В одній публікації автор каже, що Ленін писав скоро й легко, майже без змін свого першого начерку - проєкту даної промови, статті, відозви тощо. Другий автор каже, що Ленін з важким трудом творив свої еляборати, частенько переробляючи свій чорновик. Один автор твердить, що Троцький і Ленін були однакові щодо інтелектуального рівня; другий доказує протилежне: Троцький був лише тінню „ґеніяльного" Леніна. Один каже, що убивство Ленінового рідного брата було спричинене „революційним запалом" Леніна, другий автор не поділяє тієї поблажливої думки, називаючи Леніна убивником свого брата.

За словами американського критика цих трьох публікацій — всі вони однозгідні в цьому, що Ленін був „брилянтним фанатиком революції", був брутальним її апостолом, дотримуючись засади, що терор, це найкраща й найлегша дорога до політичного успіху. Найбільш драматичним твердженням, однак зовсім новим, являється теза Роберта Пейна, що Сталін отруїв Леніна! Як сказано, це не жадна ревеляція, бо свого часу писав про це у світовій пресі викинений поза границі СССР — Троцький. Лише Троцький не мав доказів на свій сміливий здогад, а свої ревеляції він базував на своїх особистих калькуляціях. Автор книги „Життя і смерть Леніна" не підсилює своєї гіпотези новими фактами, бо їх зовсім немає (з відомих кожному причин), лише наново перелічує загадочні обставини смерти Леніна, аналізує відомі досі факти. Зокрема він підкреслює, що й до цього часу існує ряд проблем і квестій, тісно зв'язаних із загадковою смертю Леніна, на яких ніхто не дав ще жадної відповіді. Наприклад, Ленін довший час був поважно хворий, але несподівано одужав до тієї міри, що був на шляху до повного виздоровлення. Тоді саме наступила несподівана смерть... Друга немаловажна обставина: із наглою смертю Леніна особа й авторитет Сталіна зросли шалено. Немає сумніву, що Сталін міг легко отруїти свого „боса", з яким мав часті ідеологічно - програмові суперечки; навіть це мало місце під час його невдачної реконвалесценції, твердить Роберт Пейн.

Недовго до своєї смерти Ленін явно не погоджувався з деякими амбітними потягненнями Сталіна, щобільше, він плянував (пише у своїй книзі Р. Пейн) звести публічний бій із Сталіним на тому: відношення комунізму до національного питання. Він був добре поінформований, що Сталін грубо й безоглядно поводиться з високими партійними шишками, усуває їх, як йому треба, і так стелить собі стежку угору. Можливо, Ленін був би й скинув грузинського зарозумільця й хитруна з його високого посту, якби пожив іще кілька років. А так: вкрита таємницею його смерть змінила все до самих основ комуністичного царства з-перед 40 років.

Книга проф. Поссоні: „Ленін" — це клясично академічне видання на порушену ним тему. З глибокою клінічною аналізою цей науковець змальовує цю апокаліптичну добу, стримуючись від своїх особистих завваг. На думку вище згаданого рецензента бостонського щоденника, третя книга: Життя Леніна, авторства Л. Фішера, належить до найбільш цікавих і під кожним аспектом вартісних книг на цю тему. В додатку, автор відбув кілька подорожей до СССР, щобільше, мав колись нагоду особисто зустрінутись і говорити із Леніним.

Найбільш абсорбуюча увагу читача, також багатогранна для пізнання цієї жахливої доби являється книга спогадів місс А. Балабаноф, об'ємом найменша з цих чотирьох „ювілейних" публікацій у „честь" Леніна. Ця жінка-росіянка найкраще знала Росію і Леніна; ця старенька „бабушка" ніколи не була комуністкою, лише від найраніших своїх років, разом з Леніним, будувала в царській імперії чистокровний соціялізм. З постанням большевицького режиму вона, як молода революціонерка, покинула сов-депію, не годячись з усім тим кошмарним, що мало там місце в ім'я „соціялізму". Ленін незвичайно глибоко шанував її, дозволив їй покинути обагрену революцією батьківщину, і окремим своїм (тайним) листом до керівників революційного підземелля в західній Европі — просив їх „нетурбувати, але глибоко шанувати цю заслужену для перемоги воюючого соціялізму, жінку"...

Як можна сподіватися, місс Балабаноф в гострих словах змальовує кривавого наступника Леніна. На її думку, Сталін, це „найбільш жорстока карикатура большевизму", який з писань і діяльности Леніна взяв собі до серця лише одне його слово: Мета освячує засоби! Про Леніна вона каже: Він довгими роками пропагував пошану людської гідности, апотеозував життя людини, але, прийшовши до влади, потоптав усе те, що колись навчав. Ленін проповідував чесноту й безкорисність своїх однодумців, але в практиці нищив цих, які йому противилися, навіть в рядах його однопартійців.

Для тямущого читача виникає питання: чи справді Ленін був „кращий" за свого учня Сталіна? Поживши довше у своєму московському червоному царстві, хто зна, чи вчитель не перевищив би свого учня? Гекатомбами людських жертв, кровожадною властю начального держиморди Кремля. А так, сорок років тому, „з ласки" свого найбільш довіреного соратника, Сталіна, удостоївся він на сторінках історії титулу „гуманного" будівничого комуністичної імперії...

А. Ч.

о. Роман Ганас

ПРИЗНАЧЕННЯ МАТЕРІ

Живемо в добу великих парадоксів. Живемо в час великих винаходів, що дуже загрожують та влегшують життя. Живемо в час великого технічного поступу, але рівночасно великого духового занепаду, байдужности до відповідальности за життєві зобов'язання. На наших очах найважчого удару зазнають такі Божі інституції, як подружжя та родина, чи зобов'язання батьків добре виховувати діти. Впарі з занепадом моральним подруж і родин, ціллю життя в багатьох залишаються гроші, пристрасті та жадоба слави, які дуже ослаблюють духові сили народів, вбивають запал до добрих діл чи розуміння потреби жертви, підривають віру в Бога, і стають союзниками безбожного комунізму для опанування світу. Численні розбиті родини стають джерелами виростання молодих злочинців. Занепад сорому, як знаку Божого страху, не стримує деяких визначних провідників народу залишати жінку, дітей та внуків, та зав'язувати своє життя з вкраденою чужою жінкою та матір'ю малих дітей. Це робиться без ніяких поважних скрупулів, не зважаючи на загальне згіршення чи протест публічної опінії. Вдумуючися в такі злі явища, як розбиті родини, і шукаючи за основними їх причинами, дістаємо завжди відповідь: брак відповідного виховання родин і брак відповідальности батьків за обов'язки життя — це головні причини всіх болючих ран нинішнього суспільного життя.

Давати життя та виховувати родину покликав Бог християнську матір. Немає в світі більше почесного уряду, як покликання матері. Материнство — це глибока чеснота, все любити, все служити, терпіти і ніколи не нарікати в праці при вихованні дітей. Коли життя наділяє людей різними ранами, чи трагедіями, коли життя заповнює тюрми злочинцями чи вулиці міст тисячами брудних забутих дітей, коли життя голосить, що діти не знають молитви, не ходять до церкви і не знають рідної мови, то в усіх цих випадках виглядає, що не дописала МАТИ. Добра християнська мати була, є і буде завжди найкращою учителькою найважливішої школи життя, якою є родина, бо добра християнська мати це сонце, що світить і гріє. В його теплих променях родина росте і розвивається на славу Богові, батькам і народові. Якщо забракне матері, чи вона не допише в родині, то ясність дня заступить ніч, усміхи дитячі сльози, а надію чи радість життя на будуче піймуть примари темних грішних сил, що спричинюють злочини і терпіння для цілого народу.

Заходом Бюра Жінок при Департаменті Праці в Вашинґтоні вийшла книжечка-брошура під заголовком: Працюючі Матері. Цю книжечку варто прочитати всім працюючим матер'ям. Починається вона словами: Матері, які рішилися працювати поза домом, причиняються до росту економіки країни, але чи їхня праця поза домом є добра для їхніх чоловіків та дітей? Як певного рода відповідь на поставлене вступне питання книжечка подає статистику працюючих матерей в ЗДА. Ця статистика говорить багато сама за себе. І так кожна третя працююча жінка в ЗДА є матір'ю дітей *до 18 літ життя.* Таких матерів є 8,7 мільйонів. Кожна дев'ята працююча мати має принаймні одну дитину до 6 років життя. Кожного дня 2.9 мільйонів матерів йдуть до праці, залишаючи 3.6 міл. дітей під опікою інших людей. Як виказує статистика, то 185 тисяч дітей є щодня під опікою виховних закладів, от як захоронки чи дитячі садки.

З якої причини 8 мільйонів матерів в ЗДА вибрало працю поза домом, залишаючи дітей своїх, здаючи їх на чужі руки, на чуже виховання? І знову статистика виказує, що лише 1.6 мільйонів працюючих матерів не має чоловіків, а решта, себто 7.1 мільйонів, значить 4 з 5 жінок живуть зі своїми чоловіками. Беручи під увагу проблему працюючих матерів, треба признати, що є такі матері, які мусять працювати, бо примушені до цього тяжкими родинними обставинами, чи через свою працю бажають помогти дітям покінчити школи. Проте, взявши під увагу факт, що в ЗДА 75 відс. працюючих матерів має чоловіків, які заробляють річно по сім тисяч долярів, то американський нарід втрачає багато більше, ніж матері заробляють, занедбуючи через те виховання дітей, і тому не рідко це стає причиною розбиття родин чи поширення дитячої і молодечої злочин-

Закінчення на стор. 3-ій

НА ТЕМИ ДНЯ

Світла й тіні

За нами — незабутня подія: відкриття пам'ятника Тарасові Шевченкові у столиці, що носить назву імени батька американської нації — Вашинґтона. 27-го червня року Божого 1964-го ввійде і в політичну, і в культурну історію української нації, як незабутній день, коли безсмертні ідеї Тараса Шевченка були голосно, на ввесь світ проголошені з американської столиці. У приявності 100 000 вільних українців, представників американського уряду, представників поневолених червоною Москвою різних народів Східньої Европи, пам'ятник відкрив ген. Двайт Д. Айзенгавер — 34-ий президент ЗДА, переможець у великій війні проти фашистівських полчищ Гітлера. На східцях пам'ятника Т. Шевченкові у спільній молитві за волю й долю України стояли найвищі ієрархи Українських Церков обох віровизнань. В Українському Дні у Вашинґтоні взяло участь напевно до 25 000 нашої молоді, для якої ті святкування будуть незабутніми на все життя. Безсмертні ідеї Тараса Шевченка об'єднали навколо бронзової постаті Кобзаря всіх українців з вільного світу, без різниці політичних переконань, бо в кінцевій меті — усі ми неподільні, усі — однієї страдної Матері діти. Шевченківські святкування у Вашинґтоні показали, що ідеї Т. Шевченка близькі багатьом репрезентантам влади американського народу, значній частині преси вільнолюбної землі Вашинґтона. Напружена праця Краєвого Комітету Пам'ятника Шевченкові увінчалася добре довершеним ділом.

Однак, немає світла без тіней. Були тіні й на нашому святі. День 27 червня у декількох місцях хоч ненадовго мав деякі недомагання в нашій організованості. Тінню було запізнення декілька десятків автобусів перед початком походу, від еліпси, але Америка — це велетенські віддалі. До тіней треба зарахувати факт, що хоч усіх українців у Вашинґтоні було до 100 000, то в поході брали організовану участь лише до 40 000 осіб. Громада показала себе з доброго боку щодо дисципліни на площі пам'ятника Тарасові Шевченкові, люди терпеливо переносили майже 100-ступневу спеку. Але замало було проведено кранів з водою, і тому чужі продавці наважувалися декому продавати пляшку соди за 50 центів. Замало було впорядчиків на площі біля пам'ятника, і тому деякі крісла зайняли сторонні люди; замало було їх і на Фестивалі молоді, де частина дітей, залишених „на власну руку", бігали собі по арені, а частина громадян зчиняли розмови під час концерту. Тисячі українців з ЗДА, Канади й інших країн розпитували, де можна купити „Пам'ятну Книгу", спеціяльне видання „Свободи", навіть „Програму", так гарно видану, — але далеко не всі змогли їх придбати, бо відповідних пунктів було занадто мало. Запізнився випуск пам'яткової Шевченківської медалі, а це ж пам'ятка не тільки на все життя, а й для наступних поколінь. Треба також з підкресленням зазначити, що на деяких імпрезах були задовгі промови.

Проте, всі ці недомагання цілком людські і звичайні, вони в куди більшій мірі проявляються серед інших груп і навіть на незрівняно менших імпрезах. Очевидно, що ці недомагання в нічому не поменшували безприкладної величі свята. Такі тіні зникають у світлі успіхів і, часто, ці успіхи вони ще тільки підкреслюють.

Шевченківські дні пройшли у Вашинґтоні з найбільшим духовим піднесенням мас, особливо ж української молоді. Не даремно юнак-пластун з Канади сказав, що він аж тут, у Вашинґтоні — „раз і на все став українцем".

Н. Н.

● **Бостонський кардинал** Ричард Кушінґ виявив аж тепер в радіовому інтерв'ю, що 8 років тому, він перебув важку операцію пістрика недалеко нирки, який мав важити вісім фунтів. Його давніша вага виносила 200 фунтів, тепер він важить 146 фунтів. Кардинал відзначав 25-річчя свого єпископства і з цього приводу радіова стація подавала його життєпис та його філософію віри. Операцію пістряка він перейшов в 1956-му році.

Євген Ю. Пеленський

ЧАР ШЕВЧЕНКА

(1)

Життєва кар'єра, — якщо можна вжити тут того слова — Тараса Шевченка зачалася неначе́бто звичайно і просто: 6 грудня 1824 р. Енґельгардт, вернувшись з балю ніччю додому, застав Шевченка, тоді покоєвого козачка, за відмальовуванням портрету козака Платова. Як відомо, і сам пан вибив його за те, мовляв, він міг спалити цілий дім, і „на другий день велів візникові Сидоркові випороти його хорошенько, що й виконано докладно" — як відмітив про те Шевченко в своїй автобіографії. Незабаром той самий Енґельгардт віддає Шевченка на науку до найкращих в тому часі малярів Вільна і Петербургу, Лямпі, Рустема і декоративного маляра Ширяєва.

Чому? Сам Шевченко пояснив це тим, що Енґельгардт хотів мати портрети своїх приятельок. Біографи великого поета вдоволилися цим поясненням, хоч воно далеко незадовільне, бо не вияснює, чому саме віддав він Шевченка на науку до найкращих малярів, яким мусів багато заплатити, на всякий раз багато більше, ніж могли б коштувати потрібні йому портрети. Та й самому Шевченкові він платив за кожний портретик зокрема, хоч і не багато, по рублеві.

Отже треба б шукати іншого виснення цієї вирішальної для цілого Шевченкового життя події.

Пізніше Шевченкове життя дає підстави догадуватися, що тут, може вперше, виявився той непереможний чар поета, що згодом виявлявся все і всюди, діючи на всіх без вийімку людей, яких життьові дороги на довший час чи лише на коротенький мент сходилися з життьовим шляхом Шевченка.

Над тим питанням не зупинилися досі біографи великого поета, хоч мало не всі його сучасники, що знали його особисто, згадували про те, очевидно, різно називаючи і різно окреслюючи те, що, мабуть, найкраще передати словом: чар людини.

З вигляду був Шевченко радше негарний. Низький, огрядний, з не дуже то правильними рисами лиця, з малими очима, згодом цілком лисий. Коли додати до того повну неувагу до ноші — зовнішня характеристика його могла б бути навіть від'ємна. Тим часом усі сучасники підкреслюють, що це була надзвичайно мила людина. В товаристві веселий, в поважних речах серйозний, до всіх людей уважливий і спочутливий. Він одверто висловлював свої думки і погляди, чим здобував собі подив і пошану навіть у ворогів. Він мав прекрасний м'який і глибокий голос, яким майстерно володів. Він помистецьки читав і прекрасно співав, що йому й здобуло найбільші похвали. Його слова були незвичайно розумні, його вислови доречні. Його поведінка була якнайбільш витримана, а р истократична, хоч аж ніяк не вимушена, а природна і щира. Рухи його статечні й елеґантні. Все те здобуло йому симпатію і повагу сучасників, за вимком, очевидно тих, що йому завидували або його ненавиділи за одверто висловлювані протиросійські погляди.

В 1832 р. віддав Енґельгардт Шевченка — з його власного бажання — на науку до маляра - декоратора Ширяєва. Не був це простий кімнатний маляр, як його згодом представив Шевченко, а за ним і його біографи, а найкращий у той час в Петербурзі декоратор, якому, напр., доручили таку відповідальну роботу, як розпис Великого Театру, в чому брав теж участь і Шевченко, розмальовуючи плафон. Ширяєв людина сувора, але не без ширших мистецьких інтересів. Він мав велику збірку цінних гравюр, у нього сходилися часто петербурзькі мистці і поети на авторські вечори. Учням Ширяєва вільно було прислухатися — правда, лише з сусідньої кімнати — читанню поетичних творів. Як згадує в своїх споминах один з учасників цих вечорів, з-поміж гуртка учнів, що стояли в напівтемних дверях, які вели до другої кімнати, особливим світлом блищали в одного з них глибокі, розумні очі.

Є це перша мемуарна згадка сучасника про зовсім невідому ще тоді молоду людину, яка не була в той час ще ні талановитим малярем, ні геніяльним поетом, яка, одначе, вже тоді відрізнялася від своїх товаришів особливим поглядом своїх очей. В пізніших споминах згадують не раз сучасники про чар Шевченка-людини, а вже зокрема про його очі.

Власне очі. Шевченко — якщо можна так висловити цю нову думку — належав до тих нечисленних великих людей, глибокому п о г л я дові яких ніхто не міг опертися. Йому, як і тим нечисленним пророкам і апостолам, полководцям і бесідникам, що мали такий же проймаючий погляд, не треба було ані просити, ані наказувати. На кого він раз поглянув, той був мов заворожений, ставав назавжди приятелем поета. „Його розумне, високе чоло, — писала майже 40 літ по смерті поета Аґата Ускова Конисському, — велика лисина, добродушне, чесне лице, ясний, ласкавий погляд надавали йому поваги і надили до себе".

Цьому ясному ласкавому поглядові не міг опертися й Енґельгардт, і це було власне першим ступнем Шевченкової мистецької і, що за тим іде, життьової кар'єри.

Другим ступнем був визвіл з кріпацтва.

В тому часі було в Петербурзі безліч обдарованих кріпаків. Декого з них вдалося навіть викупити з кріпацтва, але ні в одному випадку не відбулося воно при такій щирій співучасті таких широких кругів, як це мало місце з Шевченком. В його викупі брала участь мало не вся тодішня численна українська громада в Петербурзі з І. Сошенком, В. Григоровичем і Є. Гребінкою на чолі, багато поетів і мистців, серед яких не бракло найвидатніших тодішніх представників поезії і малярства з В. Жуковським і К. Брюлловим на чолі, широкі кола громадянства, ба навіть мало не ввесь царський двір. Поруч українців — москалі, поляки, німці. Пригадаймо ще, яка велика радість була в цих усіх людей — графа Вельгорського, В е н еціянова, Жуковського, Г р и горовича, Сошенка й інших, коли вже нарешті Шевченка викуплено.

Того не можна вияснити, а принаймні — не можна вияснити без решти самим лише мистецьким талантом молодого кріпака, бо, як сказано, талановитих кріпаків - малярів було тоді в Петербурзі чимало. Та й загальне ставлення тоді до того роду справ було зовсім інше. Тоді ж зобов'язували славні миколаївські закони, що не дозволяли навіть найбільш обдарованим кріпакам учитися в вищих школах.

Коли ж Шевченко ще перед визволенням з кріпацтва дістався до Академії Мистецтв, то це можна вияснити хіба лише силою його особистого чару.

Діставшись до Академії Мистецтв, Шевченко не лише стає учнем найкращого тогочасного маляра, божища тогочасних малярів, К а р л а Брюллова, але й його приятелем, щоденним гостем у його хаті, навіть повірником, не дивлячись на різниці — національні, станові і віку, — що їх ділили.

ПРИЗНАЧЕННЯ МАТЕРІ

Закінчення зі стор. 2-ої

ности. Працююча без потреби мати — це кривдяча жорстокість суспільного ладу, це болюча рана подружого життя, це замкнений світ для дітей, позбавлених любови, опіки, усміху, материнських очей, позбавлених дотику материнських рук, і пестощів, найкращих скарбів дитячого життя. Там, де жінка та мати, замість опіки та любови для свого чоловіка і дітей ставить твердий доляр, там родина переміняється в глухий автомат без радости й охоти до життя.

В багатьох випадках бездушність працюючих матерів до своїх родин, які для бажання заробити гроші на різні люксуси, воліють цілими днями перебувати при фабричних станках чи канцелярійних машинах, серед чужого оточення, що часто стає нагодою до подружої зради, як виховувати, бавити і кормити свої діти, головно в перших літах їхнього життя, це болюча рана на здоровому тілі народу, це перекреслення Божих плянів про виховання добрих людей, це добровільне вбивання найкращих людських почувань любови, без якої подружжя чи родина не має вартости. Чи треба дивуватися, що діти, які завжди перебувають під опікою чужих, не раз злих людей, і позбавлені материнського серця, виростають з жорстоким наставленням до людей і свого оточення, стають самолюбами, і часто спричинниками злочинів? Хоч людське життя таке коротке, все таки самі люди собі його часто затроюють через невміння брати з життя те, що наймиліше.

Що може втомлена працею жінка дати своєму чоловікові, що прийшов також з праці зморений, чекає ласкавого слова, ласкавого усміху, добре приготованої страви, але того всього не має, бо перемучена жінка сама шукає спокою та відпочинку, кормить мужа та дітей стравами з консерв, та є щаслива, як ніхто до неї не говорить, та нічого не вимагає. Нащо ж тоді одружуватися, нащо ж творити родини, і мріяти про щасливе подружє життя, коли подруги дуже скоро позбавляють себе радісних сердечних почувань, заступаючи їх жадобою гроша, жадобою марних життєвих забаганок, для здобуття яких запрягається молоду ніжну жінку і матір? Які щасливі були б жінки в большевицькому „раю", якщо б їх уряд свідомо не примушував тяжко працювати, щоб позбавити їх можливости виховання дітей, яких уряд відбирає вже змалку, виховуючи за своїми плянами. Які щасливі були б наші жінки та матері в нашій Україні, якщо б вони могли перебувати з своїми дітьми, пестити їх, виховувати, співати їм пісень, вчити молитви, чи кормити їх власними грудьми чи руками!

Серед нашої еміграції в ЗДА і Канаді є також багато працюючих матерів. Здорова родина, в якій є побожна, вірна та люб'яча жінка та мати — це остоя нашого релігійного та народного життя на чужині. Проблема працюючих матерів — це проблема цілого народу, а не тільки даних родин. Для нас, еміґрантів, на чужині роля та призначення жінки та матері являються ще більше важливим обов'язком, як призначення жінок та матерів автохтонів. Збереження нашої народної окремішности, віри, обряду, задержання та практикування рідної мови буде залежати передусім від того, як допишуть нам наші матері. Факт, що наша перша еміґрація здала гарний іспит зі своєї праці, що нині ми маємо тут наші церкви, школи, організації, що друге ба й третє покоління нашої першої еміґрації говорить та розуміє рідну мову, це заслуга в першій мірі наших добрих, побожних, жертвенних матерів, які в діяспорі, поза Україною, своїм родинам, своїм дітям і внукам бажали передати, навчити всього того, що наше рідне.

Серед наших працюючих матерів є багато таких, що мусять працювати для добра родин, але є багато таких, які не мусять працювати, бо їх мужі заробляють достатньо на життя. Такі наші працюючі матері, що працюють тільки для забаганок для коштовних хатних уладжень і дорогих одягів, залишаючи своїх малих дітей на ласку чужим людям — це наша велика втрата, це наш великий біль. В наших родинах і в інтеліґентних і в робітничих, там, де наші матері непотрібно працюють, там наші діти часто цілковито відчужені від всього, що наше, рідне. Наші діти, не бачучи цілими днями матері, голодні, брудні, перебувають в чужому оточенні, ростуть по чужому, тому і не знають рідної мови, рідної молитви, тікають від своєї церкви та своїх організацій. Факти може є нашим загалом недобачувані, але вони є поширені всюди в містах нашого поселення. Всіми доступними засобами, якими розпоряджаємо, себто через наші церкви, школи й організації, ми повинні впливати, щоб наші матері там, де не мусять, не працювали, щоб віддали свої серця та душі всеціло для своїх родин, щоб не перемучені мали завжди силу та чар піддержувати, опікуватися своїми чоловіками та за прикладом своїх матерів і бабунь виховувати свій найцінніший скарб, своїх дітей на добрих людей.

Хто з наших зрозуміє, що щасливе подружжя, щаслива родина, то найбільша радість, той щадити буде жінку матір для радости родини, щоб вона завжди як сонце світила, гріла, пестила, тулила до себе всіх в родині. Це може дати з себе тільки жінка мати родини, а не робітниця машини, яка своїм гуркотом вбиває ніжність, любов чи охоту до життя, в працюючої жінки чи матері.

Переселені українці в країнах-сателітах слухають програми і пишуть до радіо „Свобода"

Ню Йорк. — Із розісланого для преси Комітетом Радіо „Свобода" обіжника довідуємось, що багато українців, які через різні обставини змушені після війни жити в країнах-сателітах, поза Україною і СССР, — слухають українські програми цього радіо та пишуть листи. Вони повідомляють, що совєтське заглушування програм радіо „Свобода" триває далі. З численних листів видко, що розсіяні по різних країнах Східньої Европи переміщені українці тужать за своєю спільнотою, за рідною мовою, з великою увагою і радістю сприймають вістки про життя українців за кордоном чи за океаном, цікавляться справами вільної української науки, культури, релігійного і громадського життя. Листи надходять з Польщі, Румунії, Угорщини, Чехо-Словаччини і Югославії. Нарікаючи на економічні труднощі, слухачі українських програм радіо „Свобода" ще більше в своїх листах нарікають на відсутність книг і преси рідною мовою, на релігійні упослідження, прохають прислати їм „Кобзар" Т. Шевченка, „Історію України-Руси" М. Грушевського та інші видання, здійснені у вільному світі. Українець з Угорщини пише, що почувши вістки рідною мовою з Радіо „Свобода" — був схвильований до сліз і його дружина-угорка довго не могла тих сліз розуміти. Українець з Польщі повідомляє, що там українці живуть як при поганій мачусі. Українка з Польщі пише, що почувши програму про Т. Шевченка, вона з чоловіком заплакала радісними сльозами. Українці з сателітних країн прохають радіо „Свобода", щоб воно передавало менше загальносвітових новин, а більше про все, що стосується „нашої української справи".

Володимир Гірняк похоронений на цвинтарі „Факс Чейз" у Філядельфії

Філядельфія. — В минулий вівторок 30 червня ц. р., серед небувалої в цьому році спеки, похоронено тут на католицькому цвинтарі Факс Чейз колишнього Українського Січового Стрільця, службовика централі Українського Конґресового Комітету в Ню Йорку, Володимира Гірняка, який помер у минулу п'ятницю 26 червня на удар серця. Напередодні, в понеділок 29 червня вечером, відбулася в похоронному закладі Петра Яреми в Ню Йорку Панахида, на якій промовляв від Братства Українських Січових Стрільців д-р Володимир Калина, підкресливши, що Володимир Гірняк був одним із наймолодших добровільців-стрільців, які здисципліновано, льояльно і хоробро перейшли всю українську визвольну війну. Співав гурт співаків „Думи" під орудою мгра Л. Куршельницького. Наступного дня, у вівторок, 30 червня вранці, в тому ж похоронному закладі о. Ґреґорі ЧСВВ відправив похоронні молитви, після чого д-р Ярослав Падох прощав Покійного від Українського Конґресового Комітету. Названий духовник відправив Богослужбу в церкві св. Юра при 7-ій вул. в Ню Йорку, після чого тіло перевезено на згаданий вгорі цвинтар у Філядельфії, де похоронні обряди перевели три духовники: о. Василь Головінський, о. Володимир Бук і о. Мир. Лупаций. Над відкритою могилою промовляв голова Головної Управи Братства Українських Січових Стрільців, дир. Іван Поритко. Репрезентантами Нюйоркської Станиці УСС були п. Гальчак і Анна Дмитерко Ратич. На традиційній тризні в недалекому ресторані у Філядельфії промовляв кол. військовий капелян УСС о. В. Головінський, а від родини Покійного дякував усім братанич Покійного, п. Володимир Гірняк, із Ню Гейвену. На цвинтарі Факс Чейз похоронені також два старші брати Покійного, о. декан Юстин і отаман д-р Никифор Гірняк і на їх могилах відправлено при цій нагоді Панахиду.

● У Франкфурті в Західній Німеччині судять перед американським воєнним судом капітана американської Армії Альфреда Свенсона, який в травні 1963 року переїхав своїм „джіпом" до Східньої Німеччини і перебував там кругло один рік. 3 травня цього року совєтські власті видали його американським властям. Капітан Свенсон служив в американській військовій розвідці. Газети не пишуть, чи він видав большевикам якісь військові тайни. Це був перший випадок утечі американського старшини до комуністів.

Короткі вісті

● **В Стретфорді, Конн.**, з приводу 400-річчя з дня народження славного англійського драматурга Вілляма Шекспіра відбулася окрема конференція, яку влаштував Комітет Шекспірівських Роковин, і в якій взяли участь 150 директорів театру та науковців — шекспірознавців із вільного світу, головно із ЗДА, Англії та Канади. Були представники Японії. В програмі святкування виставляли славного „Гамлета", і ця вистава всім подобалася.

● **Нікіта Хрущов** відвідав, партизанів, яка роздавала їм під час своєї однотижневої візити в Данії, також той відділ суду в Копенгазі, де переводиться цивільні шлюби. Хрущов просив прочитати йому формулу, що її читає новоженцям суддя і коли він почув остаточний запит: „чи хочеш взяти собі його, її, за мужа, дружину" — Хрущов взяв за руку свою дружину Ніну і урочисто заявив: „да", що й Ніна собі потвердила „да, да".

● **Новий індійський прем'єр** Ляль Вагадур Шастрі — швидко після перебрання уряду після смерти Джавагарлала Неру захворів. Він мав важку атаку серця 5 років тому і тепер лікарі дорадили йому обов'язково звільнити темп праці. Його стан покращав і з кінцем цього тижня він плянує відлетіти на конференцію прем'єрів держав Британського Коммонвелту до Лондону. Це буде в його житті перший виїзд поза межі Індії.

● **У Південному В'єтнамі** знову згинули 4 американські летуни, члени залоги гелікоптера, який брав участь у бої проти комуністичних партизанів. Їхня смерть збільшила число американських жертв у Південному В'єтнамі до 241.

З глибоким жалем повідомляємо Родину, Приятелів і Знайомих, що 27-го червня 1964 року відійшов у Вічність, наш Найдорожчий

МУЖ, БАТЬКО і ДІДУСЬ

бл. п.

Михайло ГАЛІБЕЙ

ПАНАХИДА відправиться в четвер, 2-го липня 1964 р. о год. 8-ій веч. в похоронному заведенні Петра Яреми при 7-ій вул. в Ню Йорку.

ПОХОРОН відбудеться в п'ятницю, 3-го липня 1964 р. о год. 9:30 ранку з того ж похоронного заведення до української католицької церкви св. Юра в Ню Йорку, відтак на цвинтар Gate of Heaven, Mt. Pleasant, N. Y.

Горем прибиті:

дружина — ТЕОДОЗІЯ
діти: ІРИНА і ТАРАС КУЛЬЧИЦЬКІ — донька і зять
ОЛЬГА й ОСИП БОБИ — донька і зять
ГАЛИНА й ОСИП МАЩАКИ — донька і зять
РУТА і ТАРАС ГАЛІБЕЙ — невістка і син
внуки: МАРТА, АНДРІЙ, РОКСОЛЯНА, БОГДАН, ЗОРЯНА, ХРИСТЯ, ТАЇСА і ДАНИЛО
та Родина тут і в Краю

Глибоке співчуття з приводу смерти

бл. п. Володимира Гірняка

висловлюємо дружині Галині Носковській-Гірняк, братові Иосипові Гірнякові і всій Родині.

●

Замість квітів, складаємо $10.00 на Фонд Будинку УВАН у США.

ЮРІЙ ЛАВРІНЕНКО з Родиною

Глибоке співчуття з приводу смерти

бл. п. Володимира Гірняка

висловлюємо дружині Галині Носковській-Гірняк, братові Иосипові Гірнякові і всій Родині.

●

Замість квітів, складаємо $20.00 на Фонд Будинку УВАН у США.

ЄВГЕН БЛАКИТНИЙ з Родиною

Т-ВО УКРАЇНСЬКИХ КООПЕРАТОРІВ в АМЕРИЦІ

ПОВІДОМЛЯЄ

своїх Членів і все Українське Громадянство, що

В СОРОКОВИЙ ДЕНЬ ВІД СМЕРТИ

бл. п. Івана Грабара

б. директора Укр. Ревіз. Союзу Кооператив у Львові

буде відправлена

ПАНАХИДА

після Служби Божої

в неділю, 5-го липня 1964 року

в Церкві

СВ. ІВАНА ХРЕСТИТЕЛЯ в ГАНТЕРІ, Н. Й.

ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!

Замість квітів на могилу

д-ра ІЗИДОРА ДУБИЦЬКОГО

складаємо $10.00

на пам'ятник Т. Шевченкові.

Марія і Зиновій ХРАПЛИВІ

В 7-му БОЛЮЧУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ

бл. п. Іванни Яськів

буде відправлена

ЗАУПОКІЙНА СЛУЖБА БОЖА З ПАНАХИДОЮ

в ЦЕРКВІ СВ. ЮРА в НЮ ЙОРКУ

в дні 3-го липня ц. р. о год. 8-ій ранку

ПРОСИМО ЗНАЙОМИХ ПРО МОЛИТВИ І УЧАСТЬ У БОГОСЛУЖЕННІ

Горем прибиті

муж — ВАСИЛЬ
діти — НАТАЛКА й ІГОР
брат — СТЕФАН

З Родиною, з Побратимами Братства Українських Січових Стрільців, з Воїнами Галицької Армії та з Українським Громадянством ділюся сумною вісткою: —

дня 26-го червня 1964 року, на 66-му році життя, упокоївся у Бозі, прийнявши Найсвятіші Тайни

Володимир ГІРНЯК

колишній Український Січовий Стрілець, старшина УГА, в останніх роках службовець Централі Українського Конґресового Комітету в Ню Йорку.

ПАНАХИДИ відправлено в суботу 27-го і в понеділок 29-го червня 1964 року в похоронному заведенні Петра Яреми при 7-ій вул. ч. 129 Е.

ПОХОРОНИ у вівторок, 30-го червня 1964 р. в 8-ій годині ранку із того ж заведення до Церкви св. Юрія при 7-ій вулиці, де була відправлена Служба Божа і Панахида, а звідтіль Тлінні Останки перевезено на Філядельфійський цвинтар Факс Чейс на місце Вічного Спочинку, побіч братів Покійного.

Дружина — **ГАЛИНА НОСКОВСЬКА-ГІРНЯК**

УКРАЇНСЬКИЙ КОНҐРЕСОВИЙ КОМІТЕТ АМЕРИКИ

ділиться з Українським Громадянством сумною вісткою про смерть

св. п.

Володимира Гірняка

солідного та жертвенного співробітника Головної Канцелярії УККА, кол. вояка Українських Січових Стрільців, старшини Української Галицької Армії, і бувшого члена численних українських організацій в Галичині, а останньо в Америці.

Покійний відійшов у Вічність 26-го червня 1964 року.

Похоронні відправи відбулися 30-го червня 1964 року в Ню Йорку, а похорон того ж дня у Філядельфії, Па.

ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!

ЕКЗЕКУТИВА УКРАЇНСЬКОГО КОНҐРЕСОВОГО КОМІТЕТУ АМЕРИКИ

ВІДДІЛ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ ІМ. СИМОНА ПЕТЛЮРИ Ч. 486 В САН ФРАНСІСКО, КАЛІФ.

повідомляє з великим жалем, що дня 27-го червня 1964 року помер в Окланд, Каліфорнія

св. п.

Михайло ГАЛІБЕЙ

уроджений 22-го серпня 1885 року в Західній Україні,

визначний львівський міщанин, підприємець, організатор міщанства і ремісництва, автор статтей про українське міщанство Львова, Член УНРади ЗУНР, активний діяч і член-основник Товариства „Зоря", опікун ремісничої молоді, член Центрального Комітету УНДО, співзасновник Міщанського Братства у Львові, Член Товариства Прихильників УНРади, Голова Контрольної Комісії УККА — Відділ Сан Франсіско, активний прихильник Українського Народного Союзу — Відділ Сан Франсіско.

ПАНАХИДА відправиться в четвер, 2-го липня 1964 року о год. 8-ій веч. в похоронному заведенні П. Яреми при 7-ій вулиці в Ню Йорку.

ПОХОРОН відбудеться в п'ятницю, 3-го липня 1964 року о год. 9:30 рано з того ж похоронного заведення до Української Католицької Церкви св. Юра в Ню Йорку, а відтак на цвинтар Gate of Heaven, Mt. Pleasant, N. Y.

ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!

Українсько-жидівські відносини в 1917-20 роках в Україні

На книжковому ринку появилась цінна праця українською мовою професора С. І. Гольдельмана „Жидівська національна автономія на Україні (1917-1920 рр.)", заходами Інституту для вивчення СССР, Мюнхен 1963 р. стор. 108. Та сама праця була видана в 1961 році, в Ню Йорку мовою ідіш.

Треба шкодувати, що українське видання цієї цінної праці появилось циклостилевим засобом. Треба шкодувати, що Інститут для вивчення СССР, не подбав, щоб праця появилась англійською мовою.

До речі українська література про українсько-жидівське питання убога. Автор цієї праці пише так, як справді було.

Професор С. І. Гольдельман, який проживає під сучасну пору в Єрусалимі і якому цього року минає вісімдесять років, належить до визначних жидівських діячів. Він ділив долю з українськими політичними провідними людьми в будові української незалежної держави в 1918 рр., як член Центральної Ради і уряду Української Народної Республіки. Він належить до „останніх могіканів", які творили жидівську національну автономію під час існування української державности. Він пройшов шлях українських визвольних змагань і разом з багатьома іншими українцями патріотами, які були приневолені опустити рідні землі, опинився на еміґрації. Проф. Гольдельман був професором в Українській Господарській Академії у Подєбрадах в Чехії. Проф. С. І. Гольдельман є найбільш авторитетною людиною, яка може писати про ті справи. Він досьогодні остався щирим прихильником української незалежности.

Хоч праця в основному охоплює жидівські проблеми в Україні, то все ж таки вона тісно пов'язана з розвитком українських історичних подій у ті часи. Автор широко з'ясовує справу жидівської спільноти в Україні.

Він підходить до своєї праці з обережністю і старається подати історичні факти в їх правдивому світлі, не дивлячись, що вони можуть не подобатись деяким жидам чи українцям. Для прикладу можна навести такий факт, де він пише ... „Коли ж по прочитанні Універсалу — треба собі при цьому уявити ту урочисту і разом з тим гарячково напружену атмосферу, яка була в цей вечір, як і взагалі засідання Ради, так на переповнених народом ґалеріях — росіяни підняли руки, — а ті „росіяни" були в більшості зросійщені жиди, — а з ними підняли руки проти Універсалу також представники жидівського „Бунду", а решта жидівських національних представників утрималася від голосування (представники сіоністів просто не явилися на засіданні), — так ця сцена робила на всіх українців найтяжче враження, і відповідним було реаґування публіки з ґалерії".

Автор твердить, що жидівська національна автономія в Україні, яка народилася на тлі демократичної революції 1917 р. в Росії, не була ізольованим явищем, бо подібні явища знаходимо в Литві, Латвії, Естонії і по часті в Білорусі. При цьому окремо підномії, що не можна порівнюних країнах була визнана тільки засада жидівської автономії, що це можна порівнювати з широким конституційним обсягом жидівської автономії на Україні.

У праці змальовано тло, на якому поставала і розвивалася українська революція та жидівську реакцію та становище до тих подій. Згадує про ремінісценції обидвох народів з їхнього історичного минулого, що очевидно не залишалось без впливу. На протязі історії жиди жили в Україні майже під одною стріхою з українцями, незнаючи про себе, що в них дістьея. Треба було припускати, що доля жидів і українців в російській імперії повинна була їх єднати до спільної боротьби проти одного й того ж ворога. Ні одні, ні другі чогось не відчували тієї зовсім логічної й органічної потреби.

Для жидів переломовою хвилиною було те, коли в перші дні революції на вулицях Києва появилась 100,000 українська маніфестація. Щойно тоді жидівське політичні кола почали шукати ясної орієнтації, щоб стати по одній стороні. Коли формувалась українська революція, жиди думали, що це не дійсність, але сон. Це ж справді було чудо, як підкреслює автор, де український народ раптом, як бурхлива весняна вода, що спливає з гір, почав творити своє власне від нікого незалежне державне життя. Українське селянство стало резервуаром української революції.

Не легко приходилось будувати українську державу, коли міста були ворожо наставлені до української незалежности, бо в них жили у переважаючій більшості росіяни й жиди. Треба було здобувати місто. Жидівське політичне життя, яке було зрізничковане, спочатку, не було прихильно наставлене до української боротьби за незалежність, але з часом більшість політичних жидівських середовищ активно включились в українську революцію й піддержували українців у їх боротьбі за незалежність. Автор наводить багато цікавих фактів, як творились перший, другий, третій й четвертий Універсали, та становище до них меншин на Україні. Як поставала й розвивалась жидівська національна автономія і як жиди стали рішучо по стороні українців. Гольдельман пише, що жидівська суспільність прийняла автономію з почуттям щирої вдячности, а опісля створений генеральний секретаріят жидівських справ, який був повноправним членом українського уряду, був гордощами жидівського населення. Наводить факт постання першого жидівського міністерства. Зовсім щира постава українського уряду до жидівської меншини в Україні перемінила жидівську наставу до українців, жиди стали по стороні України. Українська революція, а з ним й жидівський національний рух, як пише автор, досягли обидва здійснення найвищих своїх національних прагнень. Але незабаром сталася трагедія. Автор пише: — „Є тяжко виміряти, чия трагедія була страшніша у тих роках спаду революції на Україні, — жидівська, чи українська: кожний сприймає свій власний біль чутливіше. Мабуть було б гаразд, коли б жидівська суспільність так само зберігала у своїй пам'яті не лиш той біль, але разом з тим радість тих часів".

Автор у праці згадує про погроми на Україні, підкреслюючи, що він свідомо оминає їхню аналізу. Він же тут також згадує і про погроми „чорносотенців" Денікіна, які накинулись на безборонне жидівське населення, і своєю жорстокістю й садизмом перевищили найбільших погромницьких фахівців. Автор пише: „Коли б не катастрофічний кінець української національної революції, то будівничі сили в українській суспільності перемогли б ту погромну анархію, й жидівська національна автономія залишилася б, як складова частина демократичної Української Республіки".

У книжці є цілий ряд цікавих фактів з тих часів. Є подані епізоди, який дотепер ми не мали можливости прочитати в нашій українській літературі. Зокрема автор подає, як формувалося жидівське міністерство, які входили до нього жидівські політичні партії. В той час в Україні з головніших жидівських партій були три соціялістичні партії „Бунд", „Об'єднані соціялісти" і „Поалей-Ціон", — сіоністично-соціялістична партія, „Цеїре Ціон", „Ахдут" і „Фолькспартай". Автор наводить їх наставлення до української незалежности і їхні різниці у політичній постановці. В той час у жидівському міністерстві і взагалі в українському уряді працювало понад 200 жидівських політичних діячів. Треба тільки шкодувати, що автор у книжці не подав ширшого тла жидівської спільноти з оцінкою здеференційованого жидівського політичного життя. Незалежно від того праця є цінною для історика і політичного діяча, і її не тільки варто, але й треба прочитати.

Микола Галів

Новий зошит „Фенікса"

„Фенікс" — неперіодичне видання Товариства Української Студіюючої Молоді ім. Міхновського. Журнал знання, культури і суспільної думки. Головний редактор Константин Савчук Ню Йорк — Мюнхен, 1964, стор. 96.

12-ий зошит „Фенікса", що цими днями вийшов друком, присвячений в основному д-рові Дмитрові Донцову з нагоди його 80-річчя. Це виразно зазначено в редакційній статті, в якій читаємо: „Упродовж десятків років ця горда людина яскраво й безкомпромісово проповідувала українську правду, наголошуючи цілковито культурну і політичну окремішність Києва від Москви. Непохитно, безжалісно, тяжкими ударами свого пера — немов би мечем — громив цей дійсно залізний публіцист кволі й плаксиві сторони українського національного характеру".

Про філософічні основи ідеології Дмитра Донцова пише Анатоль Бедрій у статті під цією ж назвою. Окреслюючи погляди ювілята в ділянках епістемології, метафізики, космології і теософії, автор угрунтовує свої твердження на таких його працях: „Від містики до політики", „Де шукати наших історичних традицій", „Незримі скрижалі Кобзаря", „Націоналізм", „Московська отрута", „Дух нашої давнини", „Туга за героїчним".

Друга стаття з циклу статтей, присвячених ювілятові — „Ідеолог українського самостійництва" Марти Савчак. Почавши від опрацьованої Донцовим проблеми двох духовостей (українського і російського народів), України та її ролі в світовому конфлікті, авторка насвітлює погляди Донцова на внутрішню й зовнішню політику, яку має вести українська нація, щоб перетворитися з „культурнаціон" на „штатснаціон". В останньому розділі своєї статті авторка конфронтує міркування Донцова про напрямні української зовнішньої політики з реальною дійсністю.

У статті „Ідеолог українського аристократизму" Константин Савчук подає — за Донцовим — характеристику політичної аристократії, ідеї і діла аристократичної верстви — „мудрих і мужніх провідних людей", що є — на думку автора — найкращим провідництвом. Закінчується стаття К. Савчука гіркою цитатою Донцова, „який переконався, що для земляків ця проблема просто не існує". Хоч автор вважає, що „у боротьбі ОУН і УПА, в змаганнях нації проти займанців ... Донцов бачить, що слова його проповіді не пішли намарне".

У черговій статті „Д. Донцов, ідеолог українського традиціоналізму" її автор, В. Будзяк, реферує думки ювілята про „походження нашої предківської мудрости", про український традиціоналізм і трагічну сучасність. Погляди Д. Донцова в цій справі резюмує він такими словами: „Українська нація може піднестися з її державного упадку лише тоді, коли вернеться до сили і величі історичних традицій".

В цьому зошиті „Фенікса" вміщено, крім того, короткий перегляд українського правопису 1960 року Богдана Сацюка, в розділі проблематики — статтю М. Протиняка „Політика та її теоретичні межі можливостей", в мистецькому розділі — цікаву статтю Б. Певного „Український „віталізм" і творчість М. Мороза". Літературний розділ представлений поезіями „вісниківців": Є. Маланюка, О. Теліги, Л. Мосендза, Ю. Клена, М. Гриви, О. Стефановича, О. Ольжича, літературною розвідкою Я. Томашівського „Чим Гоголь заслужив собі місце в українській літературі".

В розділі культурно-наукових оглядів вміщено некролог П. Савчука, присвячений д-рові Дмитрові Бучинському, спогад Б. Вітошинського про Дмитра Штикала і спогад П. Кізка про Михайла Ореста.

Розділ „Студентство - Молодь" представлений статтями В. Винницького „З перспективи п'ятої декади", М. Почтаря „В 10-річчя СУСТА", О. Соколишина „Відзначення ювілею Т-ва „Чорноморе", а також широкою хронікою Головної Управи ТУСМ-у і комунікатами.

В останньому розділі „Книжка і Преса" вміщено рецензію П. С. на книжку М. Івченка „Сучасна українська літературна мова"

В. Д-ко

Короткі вісті

● *В столиці Конґа Леопольдвілі* ліві терористи перевели новий атентат: до залі найкращого ресторану, де відбувався весільний бенкет з участю різних членів конґолійського уряду, вкинено бомбу, яка вбила одну жінку й поранила коло 40 осіб, між ними міністра хліборобства.

● **У Монако**, одній з найменших держав у світі, князь Раєніс III проголосив скасування смертної кари. Востаннє виконано там присуд смерти тому 25 років.

● **В Каїро**, столиці Об'єднаної Арабської Республіки (Єгипту) почнеться 17 липня ц. р. конференція „на вершинах" 34-ох африканських держав. Від 13-го липня будуть приготовляти ту конференцію міністри закордонних справ. Єгипетський президент Гамаль Абдель Нассер розіслав формальне запрошення головам 33-ох держав Африки.

● **Єпископ з Майнцу** (Моґунції) Герман Фольк висвятив на римо-католицького духовника колишнього американського лютеранського пастора Ернеста Адама Века, жонатого й батька двоїх дітей. Ернест Бек перейшов разом з своєю дружиною на католицизм тому 10 років та вніс подання до Ватикану, щоб йому дозволено висвятитись і залишитись батьком родини. Його просьбу підтримали кардинали Кушінґ з Бостону та Беа з Ватикану.

● **У Варшаві** ентузіястично вітали американського генерального прокуратора Роберта Кеннеді і його дружину Етель. Де тільки вони з'явилися — завжди негайно пізнавали їх і юрби народу оточували. В минулу неділю обоє були на Богослужбі в катедрі св. Яна і прийняли св. Причастіє. Комуно-польський міністер справедливости видав в їх честь бенкет, — інше прийняття влаштував один із Радзівіллів, близький свояк швагра пані Джекелін Кеннеді. Її сестра, княжна Радзівіл, була в тому гурті, що прибув з Робертом Кеннеді до Польщі. Вони відвідали теж Ченстохову і Краків.

ВІДІБРАНА В ДЕМОНСТРАНТІВ ЗБРОЯ

Поліцаї в місті Ст. Авґюстін на Флориді несуть цілі оберемки рушниць, сконфіскованих в учасників расових демонстрацій.

„Тризубові" в Лос Анджелесі

Після прогри „Тризуба" в користь каліфорнійських німців можна було де-не-де почути серед українців:

— І чи варто було їхати аж до Лос Анджелесу, щоб програти?

— Так, варто! — скажемо ми у відповідь. І ось чому.

Ідеал перестає бути ідеалом після свого осягнення. Особливо в спорті. Після трирічного чемпіонату Америки, як і треба було чекати, виробилося поняття в нашій спільноті в Америці про „тризубівців" як про тих, хто мусить бути завжди перший. Це дуже гарна марка для грачів, але й небезпечна. При такій ситуації тяжко робити якісь реформи в команді, бо вони, ті реформи, здаються зайвими: адже ж виграли — значить все добре і так мусить залишитися! При постійних виграшах можуть зродитися й проявлятися у декого познаки пихи. А це — зайве, непотрібне. І, нарешті, гра без прогри виховує публіку в такій атмосфері, яка пізніше стає нестерпною для самих грачів. Тому ми дуже добре розуміємо капітана команди пана Чижовича, який в розмові з нами виявив, що українці на сході Америки у цьому відношенні дуже різняться від каліфорнійських українців.

— Ви нас тут приймаєте так, ніби ми виграли чемпіонат, — казав він в інтерв'ю після чайного прийняття в залі Народного Дому. — Скільки людей! Яка теплота! Та після такого матчу на сході з нами, мабуть, і говорити б не схотіли ...

Це не була скарга на українців зі сходу, це був вияв душі і серця спортовця, який хоче виграти, намагається виграти, і вигравав, і ще буде вигравати, але зовсім не тому, що йому за це гроші платять, зовсім не тому, що над його головою завжди висить тягар - наказ „ти мусиш", а тому, що його спортове „я" само кличе до перемоги.

І коли на багатолюдній прийнятті в Лос Анджелесі виступав сам пан Яремко, не приховуючи свого хвилювання з приводу прогри його команди, присутні майже не хотіли слухати його слів жалю і ніби сповіді перед громадою. Чому? Бо всі знали, як хотів п. Яремко виграти, як хотіли виграти всі футболісти. І прогру каліфорнійські українці сприйняли зовсім не так трагічно, як цього сподівалися самі „тризубівці". Тому й прийняття було тепле, тому й вітали Яремка, Чижовича, Ногу та всіх інших як достойних репрезентантів українського футболу в Америці.

До того ж, хоч „Тризуб" і програв, все ж грав він краще від противників. Особливо в першій половині матчу. Хтось може, не зрозуміє: як це може бути — грали краще, а програли? Так, хто цікавиться спортом, той це розуміє, а хто не цікавиться, той і репортажу цього читати не буде. Програли з рахунком 2:0 вже в останній чверті другої половини. Ніде правди діти, були змучені, але чомусь не зробили заміни одного-двох грачів, що втомилися, запасовими, свіжими, що зробили німці. Була ще одна цікава „дрібниця", що також мала свій вплив на скоршу втому „тризубівців" — різниця між східнім і західнім часом. Кожний, хто бував на заході на короткий побут, відчував у перші дні якусь незрозумілу втому. І наші з Філядельфії о 6 год. ранку, коли ще вся Каліфорнія спить, попрокидались, бо не могли спати. Це — важливий фактор для спортовців.

Але що найкраще подобалось авторові цих рядків на цьому змаганні — це культурна гра наших змагунів. Добре поводилися і німці, не можна чогось закинути й судді, але українці, особливо в першій частині гри, грали справді культурно. А грати в футбол — це не в театрі. Там, на футбольному полі, треба вміти і хотіти поводитися культурно, що коштує багато більше зусиль, ніж деінде. Та ще одне важливе з цього приводу — розголос українського імени перед змаганнями. В радіо, в пресі, серед чужинців. Про це вже потурбувалися самі німці. Присутніх на матчі було 3 тисячі осіб.

Іван Овечко

СПРОСТОВАННЯ ГОЛОВНОЇ УПРАВИ СВУ

Головна Управа Спілки Визволення України в Америці цим спростовує і повідомляє Українське Громадянство, що ніякого об'єднання з ч. зв. СВУ ч. 2 не відбулось, і інформації про таке „поєднання" не відповідають дійсності.

За Головну Управу СВУ в США:

А. Я. Ємець
голова

С. Терентюк
секретар

ТАРЗАН, ч. 5260. В селі тубільців!

Тарзан і керівник ловів поховали нещасливого тубільця і продовжували свою мандрівку.

— Циклопи — це були мітичні одноокі велетні, — сказав Мур. — Чи ви не припускаєте, що тут є щось не тес ...

— Я не знаю, — перервав мавполюд. — Але дивіться ... Ми зараз зможемо довідатися!

Збори Відділів Українського Народного Союзу

НЕДІЛЯ, 5-го ЛИПНЯ 1964 року

СИРАКЮЗИ, Н. Й. Місячні збори Т-ва Українська Січ 39-ий Відд. в год. 3-ій по пол. в залі УНДому. Побір вкладок 4-го липня ц. м. від год. 7-10 веч. 5-го липня ц. м. від год. 12 до 3-ої по полудні. — Управа.

У Вашингтоні на площі, звідки вирушив СУМ і Пласт загублено ЧОРНУ ТЕЧКУ в якій находились малі Кобзарі і фотоапарат. Хто знайшов, прошу повернути на мою адресу, за що щиро винагороджу.
T. Kuzmiw
614 So. Ellwood Avenue
Baltimore 24, Md.